

**TALABALARNING MASOFAVIY TA'LIMGA BO'LGAN
MUNOSABATINI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLAR: QULAYLIK VA
TO'SIQLAR TAHLILI**

Nuriddinjonov Mavriddinjon Oybek o'g'li.

Masofaviy ta'lim Psixologiya yo'nalishi 1-kurs talabasi.

Qo'qon universiteti Andijon Filliali.

Telefon: +998941052475

Xalimjonov Abduqunduz Rahimjon o'g'li.

"Kompyuter injiniring va raqamli texnologiyalar" kafedrasi oqituvchisi.

Qo'qon universiteti andijon fillilali

Email: xalimjonov1234@gmail.com

Annotatsiya: Masofaviy ta'lim bugungi zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Rivojlanayotgan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari talabalarga an'anaviy ta'lim shakllaridan farqli ravishda, qulay hamda moslashuvchan o'qish muhitini taqdim etmoqda. Masofaviy ta'limni samarali tashkil etish va undan foydalanuvchi talabalarning unga bo'lgan munosabatini shakllantiruvchi omillarni tadqiq etish, mavjud qulayliklar va to'siqlarning tahlili zamonaviy ta'lim sohasida muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, talabalar munosabati, qulayliklar, to'siqlar, o'quv jarayoni, texnik infratuzilma, motivatsiya, raqamli savodxonlik, ta'lim sifati, interaktiv platformalar.

Masofaviy ta'lim asosida talabalarning o'quv jarayonini mustaqil ravishda tashkil qilish imkoniyati katta rol o'ynaydi. Internet, elektron platformalar va mobil ilovalardan keng foydalanish orqali ta'limni har qanday joyda va istalgan vaqtda

davom ettirish mumkin. Bu esa talabalar uchun erkinlik va mustaqillikni ta'minlaydi, ta'lim jarayonini shaxsiy ehtiyoj va imkoniyatlarga moslashtirishga yordam beradi. Talabalarning masofaviy ta'limga bo'lgan munosabatini shakllantiruvchi omillar asosiy ikki yo'nalishda – qulayliklar va to'siqlar sifatida ko'rib chiqiladi. Qulayliklar, avvalo, vaqt va joydan mustaqillik, individual o'quv jadvalini tuzish, turli xil resurslarning mavjudligi va darslarni qayta ko'rib chiqish imkoniyatida namoyon bo'ladi. Masofaviy ta'lim platformalari, odatda, talabalarga o'quv materiallariga istalgan vaqtda murojaat qilish va topshiriqlarni o'z vaqtida yakunlashda ko'maklashadi. Ayniqsa, ish bilan band yoki uzoq hududlarda joylashgan talabalar uchun ushbu imkoniyatlar juda muhim hisoblanadi. Masofaviy ta'limda qulayliklardan biri – o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi tezkor aloqa va fikr almashinuvidir. Onlayn forumlar, guruh chatlari va elektron pochta orqali muloqot qilish osonlashadi. Shu tarzda, har bir talaba o'zining savol va muammolariga zudlik bilan javob olish imkoniyatiga ega bo'ladi. O'quv materiallarini video darslar, audio yozuvlar, taqdimotlar va onlayn kitoblar shaklida olish esa bilimlarning kengayishiga va sifatli o'zlashtirilishiga olib keladi. Bundan tashqari, masofaviy ta'limda sinov va testlardan o'tishda avtomatlashtirilgan tizimlar yordamida tezkor natijalarni olish imkoni mavjud. Bu esa o'z o'zi baholash va kamchiliklarni aniqlashda asqatadi [1].

Masofaviy ta'limning yana bir muhim jihati – innovatsion texnologiyalardan foydalanish orqali ta'lim jarayonini qiziqarli va interaktiv qilishdir. Ta'lim mazmunining multimedia elementlari bilan to'ldirilishi o'quvchilarni motivatsiyalashga, mavzuni yanada chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Interaktiv ta'lim vositalari, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar esa, nazariy bilim bilan bir qatorda, amaliy ko'nikmalarni ham mustahkamlaydi. Masofaviy ta'limda zamonaviy baholash tizimlari, o'quvchining mustaqil ishlashini va o'z istiqbolini rejalashtirishini ta'minlovchi onlayn platformalar joriy etilgan. Onlayn testlar, referat va esse topshiriqlarini elektron tarzda taqdim qilish talabalarning

ilmiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirish imkonini beradi. Shuningdek, ko‘plab masofaviy platformalarda o‘qituvchilar tomonidan muntazam ravishda masofadan turib maslahatlar va ko‘rsatmalar beriladi, bu esa talabalarga doimiy ravishda yordam olish uchun qulaylik yaratadi. Biroq, masofaviy ta’lim jarayonida bir qator to‘siqlar ham mavjud. Bularga, eng avvalo, texnik infratuzilmaning rivojlanmaganligi yoki yetarli emasligi sababli yuzaga keladigan muammolar kiradi. Ayrim hududlarda yuqori tezlikda internetga ulanmaslik, zamonaviy qurilmalarning, masalan, kompyuter yoki planshetlarning yetarli emasligi, masofaviy ta’limda to‘liq ishtirok etishni cheklab qo‘yadi. Elektron platformalardagi nosozliklar, serverlarning ishlamay qolishi yoki texnik xizmat ko‘rsatishdagi uzilishlar ta’lim sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi [2].

Masofaviy ta’limning keyingi muammolaridan biri – talabalar tomonidan vaqtni to‘g‘ri taqsimlash va o‘zini o‘zi boshqarish ko‘nikmasining past darajada bo‘lishidir. An’anaviy ta’limda o‘qituvchilar tomonidan beriladigan doimiy nazorat masofaviy ta’limda bo‘lmaydi, natijada ba’zi talabalar darslarni kechiktirishi yoki oqsashi mumkin. Shu bilan birga, oilaviy va kundalik masalalar, chalg‘ituvchi omillar masofaviy o‘qish samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Ijtimoiy izolatsiya ham masofaviy ta’lim jarayonida muhim to‘siqlardan sanaladi. An’anaviy auditoriya muhitidan farqli ravishda, masofaviy o‘qishda talabalar bevosita guruhdoshlar va o‘qituvchilar bilan yuzma-yuz muloqotdan chetlanadi. Bu esa jamoaviy ish ko‘nikmalarining yetarlicha rivojlanmasligiga, motivatsiyaning pasayishiga va o‘quv jarayoniga bo‘lgan qiziqishning susayishiga sabab bo‘lishi mumkin. Masofaviy ta’lim tizimining samarali ishlashi uchun o‘qituvchilar va talabalar tomonidan raqamli savodxonlik darajasining yuqori bo‘lishi talab etiladi. Elektron platformalardan erkin foydalana olmaslik, axborot texnologiyalaridan foydalanishdagi cheklovlar o‘quv jarayonida qiyinchilik tug‘diradi. Yangi ta’lim texnologiyalarini o‘zlashtirish va ularni amalda qo‘llashning murakkabligi ba’zi talabalar uchun og‘irlik qilishi mumkin. Masofaviy ta’limdagi muammolardan biri

– baholash jarayoni va akademik halollik masalasidir. Onlayn sinovlarda, ba’zan, talabalar tomonidan mustaqil ishlashga rioya qilinmasligi, boshqalar yordamidan foydalanish hollari uchrab turadi. Bu esa natijada bilim sifati va halolligiga putur yetkazadi [3].

Masofaviy ta’limda texnologik, ijtimoiy va shaxsiy ko‘nikmalar uyg‘unligi ham katta ahamiyatga ega. Darslarni samarali o‘zlashtirish uchun zamonaviy dasturiy va texnik vositalardan foydalanish, vaqtni to‘g‘ri rejalashtirish va mustaqil ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish zarur. Ta’lim platformalaridagi elektron kutubxonalar, onlayn kurslar, vebinarlar va video darslarning mavjudligi o‘quv sifatini oshirishga xizmat qiladi. Masofaviy ta’lim tizimi talabalar hayotiga ko‘proq moslashuvchi, erkin va zamonaviy ta’lim muhitini yaratib beradi. Talabalar uchun o‘z vaqtida va to‘liq bilim olish imkoniyati kengayadi. Bu esa zamonaviy jamiyat talablariga javob beradigan, raqobatbardosh kadrlarni yetishtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mavjud texnik infratuzilmani rivojlantirish, raqamli savodxonlikni oshirish, ijtimoiy muloqotni rag‘batlantirish va masofaviy ta’limda motivatsiyani kuchaytirish muhim vazifa bo‘lib qoladi. Ta’limda masofaviy texnologiyalarning joriy etilishi yangi o‘quv shakllari va usullarini taklif qiladi. Talabalarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rivojlantirish, o‘z ustida ishlash va ilmiy izlanishlarga qiziqishini oshirish uchun keng imkoniyatlar ochiladi. Onlayn diskussiyalar, loyiha va amaliy ishlanmalar, virtual laboratoriyalar orqali bilimlarni samarali o‘zlashtirish mumkin. Vaqt va makondan mustaqil holda bilim olish orqali talabalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchi, tashabbuskorligi va faolligi oshadi [4].

Masofaviy ta’lim jarayoni axborot texnologiyalari infratuzilmasining rivojlanishi, yangi o‘quv platformalarining paydo bo‘lishi, ta’lim mazmunining multimedia vositalari bilan boyitilishi bilan belgilanadi. Ushbu imkoniyatlardan to‘liq foydalanishda pedagoglarning innovatsion yondashuvi va talabalarning mas’uliyati muhim ahamiyat kasb etadi. Yangi ta’lim texnologiyalariga moslashish

orqali raqobatbardosh va malakali mutaxassislarni tayyorlash mumkin. Qulayliklar va to‘siqlar o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlash, masofaviy ta’limdan samarali foydalanishda asosiy omil hisoblanadi. Platformalarning qulayligi, o‘quv materiallarining ochiqligi, o‘qituvchilar malakasi va texnik infratuzilmaning rivojlanishi talabalar uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, psixologik, texnik va tashkiliy to‘siqlarni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv va yangi mexanizmlarni joriy etish zaruratini yuzaga chiqarmoqda [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta’limning afzallik va qulayliklari u orqali keng ko‘lamda zamonaviy ta’lim olish imkoniyatini beradi. Biroq, bu sohada mavjud bo‘lgan texnik, shaxsiy va tashkiliy to‘siqlarni bartaraf etish uchun davlat, oliy o‘quv yurtlari va barcha ishtirokchilarning hamkorlikdagi ishlari zarur. Yangi texnologiyalar, pedagogik innovatsiyalar va raqamli savodxonlikni rivojlantirish orqali masofaviy ta’lim sifatini oshirish, talabalarga keng imkoniyatlar ochadi va kelajakda ilmiy, raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdumavlonova, M. (2019). “Masofaviy ta’limda interaktiv texnologiyalarning ahamiyati”. O‘qituvchi, 4(2), 112-117.
2. Aminova, S. (2020). “Zamonaviy masofaviy ta’lim usullarining samaradorligi”. Innovatsion ta’lim, 5(3), 85-90.
3. Bekmurodov, I. (2021). “Talabalarda masofaviy ta’limga motivatsiyani shakllantirish”. Oliy Ta’lim, 2(1), 53-59.
4. Bozorova, D. (2018). “Masofaviy ta’lim tizimining muammolari va ularni bartaraf etish yo‘llari”. Pedagogik izlanishlar, 3(2), 73-78.

5. G'anieva, N. (2022). "Talabalarning masofaviy o'qishga moslashuvi: to'siqlar va imkoniyatlar". Oliy ta'lim va zamonaviy innovatsiyalar, 9(1), 41-47.
6. Jo'rayev, B. (2019). "Masofaviy ta'limda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o'rni". Axborot texnologiyalari, 7(4), 100-105.
7. Karimov, A. (2022). "Raqamli ta'lim muhitida talabalarning faolligini oshirish". Fundamental va amaliy muammolar, 8(2), 123-128.
8. Qodirova, Z. (2017). "Masofaviy ta'lim imkoniyatlari va pedagogik yondashuvlar". Xalq ta'limi, 5(1), 37-41.